

ДОНЦОВСЬКИЙ АЛЬМАНАХ

**Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького**

Випуск 1

Мелітополь
2019

УДК 94:329.17(477)(06)

Друкується за рішенням Вченої ради природничо-географічного факультету Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького протокол № 10 від 23. 04. 2019 року

Редакційна колегія

Ситник О. М. – доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії, археології і філософії МДПУ імені Богдана Хмельницького

Баган О. Р. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури та теорії літератури Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

Гудзь В.В. – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії, археології і філософії МДПУ імені Богдана Хмельницького

Квіт С.М. – доктор філологічних наук, професор, професор Національного університету «Києво-Могилянська академія»

Таравська Я.В. – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії, археології і філософії МДПУ імені Богдана Хмельницького

Троїцька Т.С. – доктор філософських наук, професор, професор кафедри історії, археології і філософії МДПУ імені Богдана Хмельницького

Рецензенти:

Михайлов В.В. – к. і. н., старший викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук Таврійського державного агротехнологічного університету

Троїцька О.М. – д. філософ. н., проф. кафедри історії, археології і філософії МДПУ імені Богдана Хмельницького

Донцовський альманах Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Випуск 1. – Мелітополь: 2019. – 87 с.

У науково-популярному альманаху вміщено статті викладачів та студентів Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького та інших ВНЗ, присвячені основним засадам вольового (чинного) націоналізму Д. Донцова, аналізу публіцистичної спадщини відомого есеїста, а також проблемам формування національної свідомості сучасної молоді. Рекомендовано викладачам, студентам та усім, хто цікавиться історією й історіософією України, філософією та політологією.

котрих стали такі місця, як Биківня, Дем'янів Лаз, П'ятихатки, Бабин Яр та сотні їм подібних.

Література:

1. Баган О. Джерела світоглядного націоналізму Дмитра Донцова / Олег Баган // Дмитро Донцов. Вибрані твори: у 10 т. – Дрогобич: ВФ «Відродження». – Т.1, 2011. – С.9-19.
2. Головинський І. Питаменності українського націоналізму та його роль сьогодні в розбудові держави / Іван Головинський // Шлях перемоги. – 1994. – 23 жовтня. – Ч.43 (2115). С. 4
3. Донцов Д. Від містики до політики / Д.Донцов // Дмитро Донцов. Вибрані твори: – Дрогобич: ВФ «Відродження». – Т.9. – 2015. – С.101–128.
4. Донцов Д. За який провід? .../ Д. Донцов // Дмитро Донцов. Вибрані твори: – Дрогобич: ВФ «Відродження». – Т.9. – 2015. – С. 14-27.
5. Музичко О.Уроки Дмитра Донцова для сучасної України / Олександр Музичко // Нація і держава. – 2006. – 4 квітня. – №13 (125). – С.1–6.
6. Поліщук М. Поняття нації, національність і громадянство / Михайло Поліщук // Нація і держави. – 2006. – 9 травня. – №18 (130). С.6.
7. Тягнібок О. Модернізувати ідеологічні основи українського націоналізму / Олег Тягнібок // Всеукраїнське об'єднання «Свобода», - 25 – 31 травня 2017, № 411 (22). – С.7.
8. Шевченко Т. Г. І мертвим і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнє посланіє / Т.Г.Шевченко// Т.Г.Шевченко. Кобзар. – Донецьк: ТОВ «ВКФ Б
9. АО», 2010. – С.137-170.

Ізбаи Світлана

*кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки і педагогічної майстерності,
МДПУ імені Богдана Хмельницького*

Кас'янова Юлія

*здобувачка другого ступеня вищої освіти «магістр»
МДПУ імені Богдана Хмельницького*

ЕТНОПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ

Серед проблем, від розв'язання яких залежить здійснення національного відродження України, важливе місце належить формуванню національної свідомості у майбутніх учителів. Це зумовлюється, насамперед, тим, що високий рівень національної свідомості пов'язаний не просто з теоретичним усвідомленням процесів національного відродження, а й з практичною готовністю майбутніх учителів до участі в розбудові незалежної держави. Без належного формування національної свідомості у майбутніх учителів, зокрема учителів інформатики, процес побудови міцних підвалин української держави неможливий.

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки (Наказ МОН від 21.06.2012 р. № 344/2013) визначено ключові напрями державної освітньої політики, серед яких важливе місце посідає побудова ефективної системи національного виховання молоді на засадах загальнолюдських, полікультурних, громадянських цінностей [3, с. 10]. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді (Наказ МОН від 16. 06. 2015 р. № 641) передбачає удосконалення підготовки кадрів, які займаються питаннями національного і патріотичного виховання дітей та молоді в системі освіти. Впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» передбачає модернізацію освітніх програм підготовки педагогічних працівників у вищих навчальних закладах у контексті сприяння формуванню національної ідентичності та толерування полікультурності, готовності до трансляції цих якостей учням [2, с. 16].

У сучасному освітньому просторі розгорнулася широка робота з дослідження шляхів реалізації у змісті освіти закономірностей історичного розвитку, етнічної історії та етногенезу українців. Набуває важливого значення реформування змісту виховання, наповнення його культурно-історичними надбаннями українського народу, формування поваги до історії рідного народу. Все більш масовий характер в нашій країні набуває рух за впровадження здобутків української етнопедагогіки, українознавства у вищих навчальних закладах, школах.

Важливе значення для розвитку української етнопедагогіки, особливо в окресленні її методичних засад, має фундаментальна двотомна праця «Український народ колись і тепер» (1916), створена за участю таких видатних вчених, як Ф. Вовк, М. Грушевський, М. Ковалевський, А. Кримський та ін [6].

Мотивами української етнопедагогіки пройнята діяльність педагогічних товариств «Рідна школа», «Просвіта», наукового товариства ім. Т. Шевченка, молодіжних організацій «Пласт», «Сокіл», «Січ», «Луг».

Період української державності (1917-1920) заклав потенціал для посилення інтенсивності етнопедагогічних пошуків. На Україні відкрились етнографічні дослідницькі станції. Одна з них діяла в селі Старосілля Остерського району Чернігівської області. На зібраному нею матеріалі та основі особистих багаторічних спостережень Ніна Загладь написала й видала ґрунтовну монографію «Побут селянської дитини» (1920).

На сторінках «Літературної України» (від 25 серпня 1988 р.) група педагогів-ініціаторів виступила із зверненням до вчителів, керівників шкіл, працівників органів народної освіти України на тему: «Перебудова школи і народна педагогіка». Ці ж автори звернулися до батьків на сторінках газети «Культура і життя» (від 8 жовтня 1989 р.) з промовою «Родинне виховання – йому справжню турботу!».

Основними проблемами етнопедагогіки були брак компетентних в цьому аспекті, і, по-друге, проявлялась наша певна байдужість у ставленні до свого національного, інертність. Відмовляючись від традицій, людина по суті

відмовляється від своєї національності. А доки житиме ця традиція і діятиме національне виховання, народ відроджуватиметься у своїй первинній сутності.

Сучасне переосмислення української національної ідентичності, потребує по новому оцінити й проаналізувати ідеї та погляди Д. Донцова. У світлі подій останніх років С. Квіт справедливо зазначає, що у своїх творах Д. Донцов ставив перед собою низку завдань, пов'язаних із вихованням національної еліти, формуванням поняття національних інтересів і національної ідеології. Д. Донцов робив те, що, на його думку, мало бути зроблене в міжвоєнну добу ХХ століття, щоб у майбутньому нарешті вести мову про ідеологію державотворення [1]. У своїх працях Д. Донцов розробив широку систему політичних і філософських принципів націоналізму, і зокрема, на основі ідейних заповітів Т. Шевченка. Цілком очевидно, як наголошує О. Ситник, саме ідеологія «вольового» націоналізму Д. Донцова, серед іншого, може стати ідейним підґрунтям розвою української національної ідентичності та навіть – повноцінної української держави. Саме ідеології Д. Донцова належить стати визначальною у процесі формування національної ідентичності українців [4].

Прогресивно настроєне коло українських учителів та викладачів середніх і вищих навчальних закладів, спочатку досить обережно, а потім уже рішуче, відкидають насаджувану десятиліттями офіційну педагогіку, збудовану на лживих догмах та постулатах, і включаються до активних дій з метою відродження національної школи, освіти й виховання.

Загострилися, породжені в умовах тривалого панування тоталітарного режиму, суперечності між колосальними навчально-виховними можливостями народної педагогіки і рідної мови та незадовільними їх використаннями в: розвитку наукової теорії і методики родинно-громадського шкільного виховання; практиці виховання дітей у сім'ях; виховній роботі школи і позашкільних навчально-виховних закладів; педагогізації батьків; розвитку етнопедогогіки й педагогічної науки за рахунок використання в ній нових прогресивних традицій як українців, так і представників інших націй. Все це негативно позначилось на формуванні національної самосвідомості учителів взагалі, та учителів інформатики зокрема.

Найдужче суперечності проявлялися в тому, що в радянській педагогіці були зігноровані й приречені на забуття найкращі пласти української педагогічної культури, прогресивні народно-побутові й громадські традиції та національні звичаї духовно-морального, релігійного, господарсько-трудоного, тілесного, інтелектуального й культурно-естетичного характеру.

Часткові суперечності в сукупності склали своєрідний стрижень негативної тенденції розриву між народною педагогікою, педагогічною наукою і професійною підготовкою майбутніх учителів у вищих навчальних закладах.

Подолання заданих суперечностей в педагогічній сфері стало насуцною потребою нового часу. Так, у профіль базових компетентностей

вчителя Нової української школи включено здатність усвідомлювати власну національну ідентичність як підґрунтя відкритого ставлення та поваги до розмаїття культурного вираження інших [5, с. 3]. У зв'язку з цим назріла гостра необхідність актуалізації й розвитку автентичної української педагогіки й рідного шкільництва та вироблення раціональних шляхів формування національної свідомості у майбутніх учителів інформатики. Таким чином провідними шляхами визначились:

1) осягнення майбутніми вчителями інформатики багатств педагогічної пансофії – народної педагогіки як невичерпного й вічного першоджерела етнопедагогіки й педагогічної науки в цілому, основи національного родинно-громадського шкільного виховання дітей та молоді;

2) піднесення престижу української мови як наймогутнішого педагогічного феномена;

3) пізнання, актуалізація з всебічним осмисленням і раціональним застосуванням усіх найкращих пластів української педагогіки та її провідних творців, репресованих, заборонених чи навмисно замовчених більшовицьким режимом.

4) відродження української національної системи виховання, в тому числі національної системи освіти, національних педагогічних кадрів є засобом відродження і української національної педагогіки.

Українська етнопедагогіка адекватна культурно-історичним традиціям народу, його духовності, самобутньому шляху розвитку. Як глибоко національне явище, вона одночасно є і глибоко загальнолюдським явищем. Розвиваючись національними шляхами, українська етнопедагогіка постійно збагачується кращими досягненнями педагогічної думки світової співдружності рівноправних народів. Застосовуючи у змісті професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів все багатство культурно-історичної спадщини рідного народу, українська етнопедагогіка має всі можливості для розвитку національної свідомості майбутніх учителів інформатики як носіїв кращих ментальних українських характеристик.

Література

1. Квіт С.М. Дмитро Донцов : ідеологічний портрет / С.М. Квіт; [вид. друге, виправлене і доповнене]. – Львів: Галицька видавнича спілка, 2013. – С. 5, 6, 8.

2. Концепція розвитку педагогічної освіти: Наказ МОН від 16.07.2018 р. №776 // оф.сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення 30.09.2018).

3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки: Наказ від 21.06.2012 р. №344/2013 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення 30.09.2018).

4. Ситник О. Ідеологія «вольового» націоналізму Д. Донцова як джерело формування новітньої ідентичності української нації // Націоналістичний портал: електронне видання. Дата оновлення: 15.02.18.

URL: <http://ukrnationalism.com/publications/3097-ideolohiia-volovoho-natsionalizmu-d-dontsova-iak-dzherelo-formuvannia-novitnoi-identychnosti-ukrainskoi-natsii.html> (дата звернення: 30.09.18).

5. Типова освітня програма організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладами післядипломної педагогічної освіти: Наказ МОН від 15.01.2018 р. №36 // оф.сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5a7/af4/85c/5a7af485ccb85728824342.pdf> (дата звернення 30.09.2018).

6. Украинский народ в его прошлом и настоящем / под ред. Ф.К. Волкова, М.С. Грушевского, М.М. Ковалевского, Ф.Е. Корша, А. Е. Крымского, М.И. Туган-Барановского, А.А. Шахматова. – Санкт-Петербург: Типография т-ва «Общественная польза», 1914. – Т. 1. – 360 с.

Кардашов Володимир
професор кафедри дизайну ЗНТУ
Росік Станіслав
магістрант Інституту реклами

АКТУАЛЬНІСТЬ ПОШТОВИХ МАРОК «СВІТОЧІ НАЦІЇ ЗАПОРІЗЬКОГО КРАЮ»

Українська тематика марок – актуальна, адже в роки державотворення, війни за незалежність і рідну землю треба виховувати з народу – націю, патріотизм, повагу до української держави та свого коріння. а молодь привчати до прекрасного, чудового, до власної історії рідного краю. Бо якщо людина не поважає батьків та рідний край – може стати зрадником, запродавцем. Запорізький край – дуже багатий на відомих постатей, має потужний культурний спадок. Патріотична, національна ідея – актуальна та затребувана в наші часи, та потребує відповідального підходу і осмислення, як і створення марки – це відповідальний дизайнерський процес. Особливо коли – це державна марка. Вона є обличчям нашої країни, бере увагу на себе, коли її тримає в руках отримувач листа, або поштар. Графічні, кольорові марки бувають різних типів та видів, з різними зображеннями, пейзажами, портретами відомих постатей. Особова увага придається створенню марки, складна задача полягає в тому, щоб привернути увагу та погляд. У людині виявився інтерес до зображення на марці, було натхнення та бажання збирати їх. Наша національна пошта переживає нелегкі часи, в час тотальної комп'ютеризації та Інтернет спілкування, пошта відходить на другий план і шукає шляхи оновлення, бо поштою продовжують користуватися, і наша мета допомагати пошті та українському мистецтву в вигляді нових, актуальних графічних творів-марок. Також наше державотворення потерпає від гібридної війни, внутрішнього ворога – тому ми підкреслюємо актуалізуємо завдання на висвітлення та збереженні наших національних, духовних лідерів Запорізького краю.

ЗМІСТ

<i>Баган Олег</i> ДМИТРО ДОНЦОВ І ВИКЛИКИ ХХ СТОЛІТТЯ.....	3
<i>Волобуєв М.</i> ВПЛИВ САМОСТІЙНИЦЬКИХ ТА КОНСЕРВАТОРСЬКИХ ІДЕЙ М. МІХНОВСЬКОГО І В. ЛИПИНСЬКОГО НА ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ Д. ДОНЦОВА.....	11
<i>Горбань В., Таравська Я.</i> ВПЛИВ ПУБЛІЦИСТИЧНОЇ СПАДЩИНИ Д. ДОНЦОВА НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ..	15
<i>Гудзь В.</i> УКРАЇНСЬКИЙ ВИБІР МІЖ РОСІЄЮ І ЄВРОПОЮ В ДОНЦОВСЬКОМУ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОМУ ВИМІРІ.....	18
<i>Гудзь Вікт., Гудзь Віт., Гудзь Людмила</i> ДОНЦОВСЬКІ ЗАСАДИ «ІНТЕГРАЛЬНОГО НАЦІОНАЛІЗМУ» ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ.....	24
<i>Добровольська Л., Окса М.</i> ДМИТРО ДОНЦОВ ПРО ІДЕОЛОГІЧНО-СВІТОГЛЯДНУ ПЛОЩИНУ ЯК ВИЯВ РЕАКЦІЇ ПРОТИ ХРИСТІЯНСЬКОГО СВІТОГЛЯДУ	28
<i>Ізбаш С., Кас'янова Ю.</i> ЕТНОПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНФОРМАТИКИ.....	33
<i>Кардашов В.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ПОШТОВИХ МАРОК «СВІТОЧІ НАЦІЇ ЗАПОРІЗЬКОГО КРАЮ».....	37
<i>Ковальов А.</i> ДОНЦОВСЬКЕ БАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ	41
<i>Ковальов Максим</i> ІДЕОЛОГІЯ «ВОЛЬОВОГО НАЦІОНАЛІЗМУ» В ПРОТИСТОЯННІ АНАРХІЧНІЙ ІДЕЇ.....	46
<i>Маленко А.</i> ПЕРШІ ЗВАЖЕНІ ПРАЦІ Д. ДОНЦОВА ЯК ЗРАЗОК ІДЕОЛОГІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	53
<i>Младьонов І., Гребень Ю.</i> ГЕОПОЛІТИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ В НАУКОВОМУ ВИМІРІ Д. ДОНЦОВА І ПРОЦЕС ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ДЕРЖАВИ.....	55
<i>Помазан Д.</i> КНИГА «НАЦІОНАЛІЗМ» ДМИТРА ДОНЦОВА В КОНТЕКСТІ ПРОТИДІЇ СУЧАСНИМ ЗАГРОЗАМ З БОКУ СОЦІАЛІСТИЧНИХ РУХІВ, ДЛЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ НАЦІЇ.....	61
<i>Ситник О.</i> ІДЕОЛОГІЯ Д. ДОНЦОВА ЯК ВИЗНАЧНЕ ДЖЕРЕЛО РОЗВОЮ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ ТА ДЕРЖАВИ.....	65
<i>Ткачук І.</i>	

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ТА КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЄ
ВИХОВАННЯ ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» У КРЕМЕНЕЦЬКОМУ
ПОВІТІ В 1921-1939 рр.76

Уханова І.

ОГЛЯД РАННЬОЇ ТВОРЧОСТІ Д. ДОНЦОВА ЯК ФІГУРИ
СОЦІАЛІСТИЧНОГО РУХУ В УКРАЇНІ 1907 – 1913 рр.79

Ядловська О.

ВПЛИВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН НА ПРОЦЕСИ
СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ: ПОГЛЯД ДМИТРА
ДОНЦОВА.....83

ДОНЦОВСЬКИЙ АЛЬМАНАХ

**Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького**

Випуск 1

Видавець

Науково-дослідницький центр імені Дмитра Донцова
Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького
Адреса: 72312, м. Мелітополь, вул. Гетьманська, 10